

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper published in *Biblioteksbladet*.

Citation for the original published paper (version of record):

Nordin, J. (2014)

Gustaf Nelhans, *Citeringens praktiker. Det vetenskapliga publicerandet som teori, metod och forskningspolitik.*

Biblioteksbladet, (1): 29-30

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-100681>

RECENSIONER

Maria Ehrenberg

Bland hondjävla & bitterfittor: kvinnokamp i litteraturen

BTJ FÖRLAG, 2013

BTJ Förlag vill göra det "lättare att hitta rätt bok vid rätt tillfälle" för såväl läsare som läsförmedlare, och med utgivningen av *Bland hondjävla & bitterfittor* lyfts ett antal klassiska kvinnokampstitlar fram: böcker av Erica

Jong, Marilyn French, Lisa Alther, Inger Alfvén, Fay Weldon, Suzanne Brøgger, Kerstin Thorvall, Gun-Britt Sundström och Ann-Charlotte Alverfors presenteras för sin betydelse för andra vågens feminism under 1960- och 70-talen. Författar gör Maria Ehrenberg, fil. dr i litteraturvetenskap och regionbibliotekarie i Halland.

Frågan boken vill svara på är rättfram nog: Kan vi sätta dessa böcker i händerna på dagens unga kvinnor och män? – och svaret är ett självklart ja. Fortfarande, sorgligt nog, behöver vi läsa om kvinnor som slår sig fria från såväl konventioner som äkta makar. Som Ehrenberg välfunnet konstaterar, både i bokens första del, där verken presenteras i tur och ordning, och i den andra, tematiskt disponerade delen, är dessa titlar kamplitteratur – men inte enbart. De är också god litteratur, välskrivna berättelser, skilda i såväl ämne som genre och sorgligt länge i det närmaste avfärdade som något av, om och för kvinnor. Istället bör de läsas som bildnings- eller utvecklingsromaner, menar författaren, med relevans för människan och inte bara för kvinnan.

Läsningen av de nio författarna och deras utvalda titlar är god, analyserna rimliga och välgrundade, men boken verkar vilja vara såväl lästipsskrift som litteraturvetenskap och tyvärr blir resultatet ljummet – när det borde brinna! Det är för många verk för att en verkligt tät och drabbande nutidsläsning ska komma till

stånd, och för få verk för att det ska bli någon egentlig lista över relevant, feministisk, klassisk litteratur. Kanske blir det helt enkelt lite för mysigt? För många som var med under andra vågens feminism blir denna bok säkert en trevlig nostalgitripp, och visst finns det ett värde i att läsa dessa titlar år 2014. Tveklöst. Men finns det kanske inte kamplitteratur som är ännu bättre att läsa idag, när vi vet hur det strukturella förtrycket aldrig drabbar bara en grupp i ett samhälle? Där kvinnor förtrycks hittar vi tvivelsutan också ett förtryck av människor av annan ålder, etnicitet, sexuell läggning, vi hittar stark rasism och ett oförsvarbart förhållningssätt till icke-mänskliga djur – och då duger ärligt talat inte samma gamla benvita sjuttiotalsklassiker. Har vi inte, efter 40 år, blivit bättre på att se våra egna blinda fläckar? Och har vi då inte ett ansvar att lyfta fram de berättelser vi själva tidigare tystat? Läs gärna böckerna i *Bland hondjävla & bitterfittor*, absolut! Men tro inte att det som tidigare fått rum att höras om kvinnokamp är allt som finns att lyssna till. Kvinnokamp är inte bara den vita, välbärgade, välartikulerade kvinnans kamp och den får aldrig reduceras till nostalgi.

LOTTA H LÖTHGREN

Bibliotekarie

Gustaf Nelhans

Citeringens praktiker: det vetenskapliga publicerandet som teori, metod och forskningspolitik

GÖTEBORGS UNIVERSITET, 2013

Gustaf Nelhans avhandling i vetenskapsteori från Göteborgs universitet behandlar olika metoder att mäta vetenskapliga publiceringar. Han studerar företrädesvis en bibliometrisk praxis, men gör det med blick på dess användbarhet både för vetenskapsociologiska studier och som evalueringsinstrument. Till det

Antalet aktiva Facebook-användare uppgick i mars 2012 till drygt 900 miljoner globalt och 4, 6 miljoner i Sverige. Författaren påpekar att detta är siffror som givetvis förändrats sedan dess, liksom bibliotekens användning av Facebook.

Det finns självfallet anledning att betona att så kallade sociala medier är fenomen som präglas av föränderlighet.

Sedan Mark Zuckerbergs skapelse blev allmänt tillgänglig 2006 har Facebook utvecklats till något som anses självklart i det offentliga samtalet. Numera har det också, precis som i fallet med bloggar, förlorat sitt skimmer av innovativ framtidsmarkör. Facebook har blivit omsprunget av Twitter och Instagram och omtalas ofta som aktivitet för pensionärer.

Men den utvecklingen och de förändringar som skett sedan 2012 innebär absolut inte att uppsatsen känns daterad. Den är snarare en skarp och välskriven analys som bland annat belyser allmängiltiga och ofta fåfänga förhoppningar om att användning av "ny teknik" ska resultera i bättre kommunikation och nya relationer. ■

förra ändamålet ser han goda utvecklingsmöjligheter, medan han är mer skeptisk till det senare.

Nelhans framhåller att en publikation inte är forskningens slutprodukt utan en levande del i en vetenskaplig process. Vetenskapliga skrifter innehåller referenser, och när dessa förtecknas i ett citeringsindex uppstår citeringar som blir föremål för olika former av överväganden. Att mäta citeringar är därför inte en neutral observation, som många administratörer vill tro, utan en handling som kommer att påverka forskares performativa praktik, som Nelhans formulerar det. På gott och ont driver den forskarna att förändra sitt beteende i relation till citeringarna.

Detta, menar Nelhans, gör att bibliometri rätt använd kan ha ett vetenskaps-sociologiskt värde eftersom den skvallrar om samband i vetenskaplig praktik. Han är mer avvaktande till bibliometri som evalueringsverktyg, men menar att det är en realitet man måste förhålla sig till. Ett skäl till bibliometrins trubbighet som forskningspolitiskt styrinstrument, kan tilläggas, är att den mäter faktorer bortom

den enskilda forskarens kontroll: att man optimerar sin forskning är ingen garanti för att den också citeras. Citeringen är möjligen en indikation på influens och genomslag, men det är inte detsamma som kvalitet. Att de mest efterfrågade lösningarna inte alltid är de bästa och vice versa vet vi exempelvis genom klassisk spår-bundenhetsteori. De komparativa nackdelar som små forskningsområden har i sammanhanget avhjälpas heller inte genom godtycklig "fältnormalisering".

Nelhans testar olika metoder att förfina bibliometrins inomvetenskapliga nytta, bland annat som hjälpmedel vid litteratursökning. Han förevisar stort skarpsinne i sina försök, men hans metod har sina begränsningar. Genom att studera nätverk och citeringsfrekvenser kan man utan tvivel utläsa mönster i den vetenskapliga praktiken, men det är snarare till hjälp för att identifiera doxa än för att leda forskare in på nya, obanade marker. Ett litteratururval baserat på citeringsmönster riskerar att bli som en modern kedjebokhandel: det blir glest mellan överraskningar och nya upptäckter. I rättvisans namn bör tilläggas att behov och nytta torde skilja sig mellan olika vetenskapsområden i denna fråga. Nelhans påpekar att naturvetenskaperna är mer kumulativa till sin karaktär där humanvetenskaperna är kritiska, något som påverkar litteraturanvändningen.

Nelhans' distinktion mellan referens och citering har stor betydelse i undersökningen, men i mina ögon har den ett inbyggt felslut. En citering existerar inte i sig själv, förklarar han, "den kräver en referens och ett citeringsindex för att bli till" (s. 15). Men med denna definition blir alla citeringsindex fullständiga eftersom det är just indexeringen som skapar citeringen. På så sätt kan många av de invändningar som framförts mot bristerna i citeringsindexet Web of Science avfärdas, och det tror jag inte är Nelhans' avsikt. I dessa stycken accepterar han troskyldigt de försäkringar Thomson Reuters, företaget bakom Web of Science, ger om sin rigorösa kvalitetskontroll. Deras utsagor måste läsas kritiskt som allt annat reklamspråk och företagets

urvalsprocesser och indexeringsrutiner reser en hel del frågor.

Nelhans' avhandling hade mått bra av en grundlig redigering men är trots det rekommenderad läsning för den som har minsta intresse av scientometriska och forskningspolitiska frågor. Biblioteksanställda kan göra många nyttiga reflektioner, bland annat i kapitlet om de senaste årens offentliga debatter om bibliometri. Det är lätt att acceptera Nelhans' tes om performativa effekter och man inser enkelt att SwePubs utveckling till bibliometriskt instrument kommer att påverka dess bibliografiska användbarhet. Det finns redan exempel på att bibliotekarier agerar bibliometriska grindvakter och rensar ut poster från forskare med oklar högskoleanknytning så att deras alster inte skall distorsera lärosätets mätningar. Visionen om att göra SwePub till en databas över all svensk forskning undergrävs därmed redan på idéstadiet. Och det är i sanning ett tidens tecken när bibliotek omvandlas från informationscentraler till forskningsadministrativa stödfunktioner.

JONAS NORDIN

Fil. dr, docent, Kungliga biblioteket

WagnerGUIDE - vägvisare i mobilen

WAGNER

www.wagnerform.se

